

ПРЕЗЕНТАЦІЯ МАТЕРІАЛІВ БІБЛІОГРАФІЧНОЇ РОЗВІДКИ ПРО НАТАЛІЮ ДМИТРІВНУ ЛУБЕНЕЦЬ (1877–1943)

Кропочева Наталія Миколаївна
молодший науковий співробітник
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського
Київ, Україна

Вступ. / Introductions. Інформаційний пошук стає основним маркером суспільства знань, позначеного зростанням кількості публікацій біографічного змісту, стрімким розширенням їх видового та проблемно-тематичного діапазону.

Цей процес одночасно переплітається з проблемами пошуку: необхідністю віднайти відомості про особистість, яка працювала на ниві освіти і другим, не менш важливим – пошуком достовірних джерел інформації. Ці відомості, як зазначає О. Яценко, знаний дослідник в біографічній сфері, концентруються навколо основних віх життя особи: як правило, це інформація про життя, діяльність, посади, вчинки [8, с. 181].

Описаний підхід характерний як для упорядкування великих масивів біографічної інформації, так і для персоналізованого пошуку, де значимими елементами стають довідково-енциклопедичні видання, архівні матеріали [3; 4; 6].

Особливо це стосується пошуку інформації про видатну педагогиню, відому учасницю громадських, просвітницьких організацій Наталію Дмитрівну Лубинець (1877–1943 рр.), життя якої не оминули дві світові війни, революція, інші соціальні потрясіння.

Тому актуалізація біографічних відомостей про персоналію такого рівня спонукає до пошуку, систематизації і репрезентації біографічної інформації про неї.

Мета роботи. / Aim. Мета дослідження – встановити діапазон типовидового складу документів, виявлених у фонді (колекція рідкісних видань), каталоги, дисертаційні, монографічні дослідження, що скоординують зусилля дослідників у намаганні відібрати документи, згрупувати їх за певними критеріями, що уможливить проведення поетапної бібліографічної реконструкції життя, а саме: творчих пошуків, роботи з дітьми, розробленні інформаційних, методичних, інструктивних матеріалів для забезпечення діяльності дитячих закладів освіти на різних етапах соціальних та суспільних трансформацій тощо [1; 5; 7].

Матеріали та методи. / Materials and methods. Під час проведення дослідження застосовувалися емпіричні методи: опис (фіксація на певних відомостях об'єкта); загальнонаукові методи: аналіз, синтез, узагальнення; бібліографічний пошук дав змогу виявити значний пласт інформації, тобто відомостей про документи, що дадуть змогу зібрати і сформувані найбільш вагомі публікації із зазначеної проблеми і окреслити подальші кроки стосовно доповнення систематизованою інформацією контенту інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» [2].

Результати та обговорення. / Results and discussion. Виявлення, структурування біографічних джерел із подальшим введенням їх до наукового обігу є одним із напрямів досліджень науковців відділу педагогічного джерелознавства і біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України).

Зазначимо, що результати контент-аналізу наукових джерел дають змогу стверджувати, що оптимальним варіантом відображення результатів бібліографічного пошуку нам уявляється виокремлення основних даних, що репрезентують етапи педагогічної, громадської та просвітницької діяльності Н. Д. Лубенець у табличній формі. Доцільність зазначеного способу видається доречною в сенсі подання інформації короткими інформаційно-змістовими блоками (табл. 1).

**Відображення діяльності Н. Д. Лубинець
у наукових працях вчених України**

Автор	Тип і вид видання	Назва праці (публікації)	Стислий опис біографічних відомостей про діяльність педагогині
1	2	3	4
Березівська Л. Д.	монограф.	Освітньо-виховна діяльність Київських просвітницьких Товариств (друга половина XIX – поч. XX ст.)	Участь у Товаристві поширення в народі початкової, середньої освіти, Фребелівському педагогічному товаристві, Фребелівському пед. інституті, дитячому садку, початковій шклі, притулок для дітей [с. 45]; голова Київського товариства народних дитячих садків (організація дитячих садків, журналу «Дошкольное воспитание», магазину з такою назвою, сезонних ясел для сільських дітей [с. 87]; викладання у Фребелівському педагогічному інституті теорії дошкільного виховання [с. 105].
Куліш Т. І.	дисерт. досл.	Проблеми дошкільного виховання у творчій спадщині Наталії Лубинець (1877–1943)	Розкрито зміст і основні напрями діяльності Н. Д. Лубинець як педагога-просвітителя, активної громадської діячки, а саме: популяризація ідеї суспільного дошкільного виховання, публікації статей і виступів перед широкою педагогічною громадськістю, безпосередньої участі у відкритті перших дитячих садків для дітей робітничого населення Києва, активної діяльності на посаді голови Київського Товариства народних дитячих садків, заснуванні першого в Україні журналу з питань дошкільного виховання «Дошкольное воспитание» [с. 11].
Філімонова Т. В.	дисерт. досл.	Дитяча гра в суспільному дошкільному вихованні України (70-ті роки XIX ст. – кінець 20-их років XX ст.)	Ознайомлення науковців зі статтями Н. Д. Лубинець «Фребель і Монтесорі», огляд основних видів діяльності Київського товариства народних дитячих садків.

В табл. 2 вміщено довідкові видання каталоги фонду ДНПБ України, в яких упорядковано відомості (наявність у фонді, структура і розділи періодичного видання, тематика статей). Передусім, це журнали «Дошкільне виховання» і «Народний учитель», номери яких зберігаються в колекції рідкісних видань з публікаціями Н. Д. Лубинець.

**Довідкові видання фонду ДНПБ України, в яких вміщено періодичні
видання, де публікувалася Н. Д. Лубенець**

1	2	3	4
Упорядники: Мацібора Н. Г., Бондарчук О. Б., Іващенко В. М.	каталог	Підручники і навчальні посібники з гуманітарних дисциплін для початкових і середніх навчальних закладів (1918-1945 рр.) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського	Вміщено систематизовані відомості про спільну працю Т. Г. Лубенця і Н. Д. Лубенець «Перша читанка для трудових шкіл (1923 р.) [с. 65].
Упорядники: Мацібора Н. Г., Іващенко В. М.	історико-бібліогр. дослідж.	Журнали психолого-педагогічної тематики XIX – початку XX ст. з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського	«Дошкольное Воспитание : Журналь для матерей и воспитательницъ» : періодичність виходу журналу, додатки; наявність номерів у фонді, розділи журналу, назви публікацій відомих педагогів, серед них стаття Н. Лубенець «Народний дитячий сад» [с. 29]; «Народний учитель» : Професійний и общественно-политический журналь (1906–1908) ; у журналі друкувалися: В. П. Вахтеровъ, С. Ф. Русова, С. О. Сѣрополко, Т. Г. Лубенець, Н. Д. Лубенець.
Упорядники: Бондарчук О. Б., Іващенко В. М., Орищенко І. О.	Каталог	Періодичні видання 1917–1945 рр. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського	Вміщено відомості статтю Н. Д. Лубенець «Комплексова система в в другій групі». Рад. Школа. 1925. Ч. 8/9. [с. 279].

Доречно зазначити: по-перше, у представленій таблиці не вміщено публікації фахівців ДНПБ, матеріали щодо вшанування пам'яті Н. Д. Лубенець, інші публіцистичні матеріали; по-друге, представлені наукові та довідкові видання з проблеми дослідження культурно-освітньої, просвітницької, педагогічної діяльності Н. Д. Лубенець лише окреслюють підходи і коло тих завдань, що необхідно буде розв'язати дослідникам, щоб мати змогу розповісти про названу персоналію в цілісності її поглядів, особистих взаємин з відомими

представниками Фребелівського товариства, дитячі установи якого і в Швейцарії, і в Німеччині вона відвідувала.

Висновки. / Conclusions. Отже, для подальших дослідницьких пошуків з означеної проблеми необхідно вирішувати і ретельно опрацювати згадувані вище видання, розширити коло джерел новими або малознаними ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березівська, Л. Д. Освітньо-виховна діяльність Київських просвітницьких Товариств (дркга половина – поч.. ст.). Монографія. Ін-т педагогіки АПН України. Київ : вид. Молодь, 1999. 202 с. Текст доступний в Інтернеті: <http://surl.li/dnfeg> (дата перегляду: 30.10.2022). с. 45, 87, 105.
2. Березівська, Л. Д., Деревянко, Т. М. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» й онлайн-проект «Ми стоїмо на плечах наших попередників: видатні педагоги-ювіляри». *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. Електрон. наук. період. вид. 2020. Т. 2, № 1. URI: <http://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/54> (дата звернення: 29.10.2022).
3. Журнали психолого-педагогічної тематики XIX – початку XX ст. з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. *Істор.-бібліогр. дослідження*. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, [упоряд. Мацібора Н. Г., Іващенко В. М. Київ ; Четверта хвиля, 2009. 125 с.: іл. До 10-річчя ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Текст доступний в Інтернеті: <http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/designator.pdf> (дата звернення: 29.10.2022).
4. Кислівська, К. О. Діяльність Т. Г. Лубенця на посаді директора народних училищ Київської губернії у документах ЦДІАК України (1901-1912 рр.). *Архіви України*. 2015. № 5/6. С. 182–191. URI: <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/15-5.pdf>. *Із змісту:* Лист Н. Д. Лубенець до чоловіка Т. Г. Лубенця С. 184–186.
5. Куліш, Т. І. Проблеми дошкільного виховання у творчій спадщині

Наталії Лубенець (1877–1943). *Дис. ... канд. пед. наук.* Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2006. 230 арк. Бібліогр.: арк. 182–202 (248 назв).

6. Підручники і навчальні посібники з гуманітарних дисциплін для початкових і середніх навчальних закладів (1918–1945 рр.) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. *Каталог.* НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Мацібора Н. Г., Бондарчук О. Б., Іващенко В. М., Палійчук Р. І. ; наук. консультант Сухомлинська О. В. ; наук. ред. Рогова П. І.]. К. : ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 376 с. Текст доступний в Інтернеті: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/catalog_2.pdf (дата звернення:30.10.2022).

7. Філімонова, Т. В. Дитяча гра в суспільному дошкільному вихованні України (70-ті роки ХІХ ст. – кінець 20-их років ХХ ст.). *Дис. канд. пед. наук.* Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2003. 190 арк. Бібліогр.: арк. 158–172 (204 назв).

8. Яценко О. М. Український національний біографічний архів: традиційна й нова конфігурація формування контенту біографічного матеріалу. *Biography. Біографіка. Біографістика.* Електрон. видання. Зб. праць Ін-ту біогр. Досліджень. НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; ред. кол.: В. І. Попик (голов. ред.) та ін. Київ, 2022. Вип. 1, с. 181. URI: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004350> (дата перегляду: 31.10.2022).